

Strasbourg, 3. oktober 2023

Spoštovani,

Evropski parlament je danes sprejel svoje stališče za Evropski akt o svobodi medijev. Slednji vzpostavlja pravni red na ravni EU za varovanje medijske svobode ter za zaščito novinark in novinarjev. Stališče parlamenta nadgrajuje predlog besedila Evropske komisije.

Evropska poslanka Irena Joveva (Renew/Svoboda) je bila na pristojnem odboru za kulturo in izobraževanje poročevalka v imenu svoje politične skupine. V nadaljevanju vam pošiljamo njeno izjavo ter transkript plenarnega nagovora:

“Po zahtevnih parlamentarnih pogajanjih smo uspeli sprejeti zelo ambiciozno besedilo. Države članice imajo različne zakonske okvire za področje medijev, hkrati pa so mediji onkraj avdio-vizualnega ali javnega sektorja samoregulirani. Kljub temu smo uspeli doseči dogovor o temeljnih principih varovanja svobode medijev s poudarki na preprečevanju vohunjenja, zaščiti neodvisnosti javnih medijev in uredniški svobodi vseh medijev. Uredniška svoboda in medijski pluralizem bosta temeljna principa v veljavi na področju celotne EU in jih bo mogoče uveljaviti prek sodišč. Vzpostavljamo mehanizme za zaščito medijev pred nasilnimi političnimi prevzemi javnih medijev, pred nacionalnimi ukrepi, ki škodujejo zasebnim medijem. Po tej zakonodaji bo nujno razkriti lastništvo medijev in njihovo financiranje prek javnih entitet in državnih podjetij, bodisi z oglaševanjem bodisi s prodajo storitev.

V zadnjih letih se grožnje in poskusi podreditve medijev v EU stopnjujejo, za novinarji se vohuni, celo ubija se jih. Temeljno načelo pri oblikovanju zakonodaje je bilo, da se da moč samim novinarjem, ki lahko pravico iščejo na sodišču, hkrati pa se Evropski komisiji omogoči sprožitev postopkov zoper države, ki bi ta pravila kršile. Eden izmed glavnih motivov za to zakonodajo so bili tudi vladno izčrpavanje ter poskusi politične podreditve Slovenske tiskovne agencije in RTV Slovenija med vlado Janeza Janše, medtem ko je političnem silam v nekaterih drugih državah to žal že uspelo.

Stanje v EU je alarmantno in ta zakonodaja je odločen korak k zaščiti naših demokracij. Mediji bodo imeli posebno mesto na trgu, vsak prevzem bo moral prestati test pluralnosti in neodvisnosti. Lastniki ne bodo smeli spreminjati uredniške linije, novinarji pa bodo morali razkriti vse pritiske. Države članice sicer čaka veliko dela za vzpostavitev vseh mehanizmov zaščite, ki so zdaj v besedilu zakonodaje. Regulatorji bodo morali pridobiti dovolj znanja in sredstev za izvajanje zakonodaje. Mediji bodo morali spoštovati določbe transparentnosti, a bodo hkrati pridobili posebne privilegije na največjih spletnih platformah, ki jim ne bodo smele arbitrarno odstranjevati vsebin.

V širšem smislu – poleg vseh že naštetih določb – z ustanovitvijo odbora za medijske storitve poskušamo dvigniti kulturo upravljanja medijev, zagotovitev neodvisnosti regulatornih organov in preprečevati morebitne zlorabe.

V sprejetem besedilu je veliko mojih dopolnil, pri čemer bi kot najbolj izrazit dosežek izpostavila dopolnitev odbora s strokovno skupino. Ta bo iz vsake države vključevala novinarske oziroma druge medijske asociacije, stroko ter civilno družbo, kar bo ključno in je nujno pri presojanju uredniške neodvisnosti in medijskega pluralizma.

Pravno varstvo pred sodišči na ravni EU bo pomagalo, a naj opozorim, da se tudi to pogosto zlorablja za podaljševanje agonije. Zato si hkrati s tem aktom želim, da bi dvignili raven politične kulture in da si del politike ne bi niti poskušal podrežati medijev ali manipulirati ljudi, kar smo žal lahko poslušali tudi od določenih sodelujočih v današnji plenarni razpravi o aktu.

Zakon je, skratka, nujna in dobrodošla varovalka na zelo širokem področju, ni pa čarobna palica za vse težave, saj so mediji vedno glavni plen skrajnih populističnih strank, ponekod pa so težave tako globoke, da jih ne bo moč povsem rešiti. Obramba medijske svobode je bistveno lažja, kot je njena ponovna vzpostavitev.”

**Transkript plenarnega nagovora evropske poslanke:**

“V obrambi vladavine prava v EU so bili mediji so vedno zapostavljeni, čeprav vemo, da je njihova neodvisnost ključen pogoj za delovanje naše demokracije.

V nekaterih državah članicah imamo dobro delujoče medijske sisteme, žal pa mnogokje tudi njihovo popolno podrejenost. Tam so postali glavno orodje za manipulacijo ljudi za ohranjanje moči nekaterih političnih struktur. Madžarska, Poljska ...

A tveganje ostaja po vsej EU, nobena država ni imuna na to. V mnogih so za novinarji dokazano vohunili, dogajali so se umori novinark in novinarjev na evropskih tleh. Dogajajo se netransparentni prevzemi medijskih podjetij za lastne interese, javni mediji, steber kredibilnega informiranja ljudi, so marsikje – v Sloveniji na srečo več ne – najmanj podvrženi poskusom podreditve.

Skrajni čas je bil, da ustvarimo dodatne zakonske varovalke na ravni EU. Podatki o lastništvu ter državnem financiranju bodo javni. Pred prevzemi bo potreben test vpliva na uredniško neodvisnost. Škodljive ukrepe držav, pa tudi pritiske lastništva, bo mogoče izpodbijati. Pravna podlaga in s tem zaščita bosta vzpostavljeni. To je največ, kar lahko storimo z zakonom. Na državah, medijih in lastnikih pa je, da to v praksi izpolnjujejo.

Ni čarobne palice za rešitev vseh nakopičenih težav, a Evropski akt o svobodi medijev je trenutno najbolj odločen korak k zagotovitvi natanko tega: svobode medijev. Nihče naj se ga ne boji ... razen tistih, ki to svobodo spodkopavajo.”

Za morebitne dodatne informacije ali izjave poslanke smo vam na voljo.

Lep pozdrav,

**joveva**

Irena Joveva  
poslanica Evropskega parlamenta

Pisarna evropske poslanke  
Irene Joveve

Kersnikova ulica 3, 1000 Ljubljana  
(+386) 51 282 828

[pisarna@irenajoveva.si](mailto:pisarna@irenajoveva.si)  
[www.irenajoveva.si](http://www.irenajoveva.si)